

Arlet Pasqual Grinyó

**L'AGRESSIVITAT QUE PATEIXEN ELS DOCENTS I L'ESTAT
PSICOLÒGIC D'AQUEST COL·LECTIU: ESTUDI COMPARATIU**

TREBALL DE FI DE GRAU

dirigit per la Dra. Núria Voltas Moreso

Grau de Psicologia

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Tarragona

2021

ÍNDEX

1. Presentació	3
2. Marc teòric	4
2.1 Violència. Aproximació a la seva definició.....	6
2.1.1 Tipus de violència	6
2.1.2 Violència escolar cap al professorat	9
2.2 Síndrome de Burnout com a conseqüència de la violència escolar ...	11
3. Objectiu general	13
3.1 Objectius específics	13
4. Metodologia	14
4.1 Participants	14
4.2 Instruments	16
4.3 Procediment	17
4.4 Anàlisi estadística	18
5. Resultats/Aportacions	19
5.1 Resultats objectiu 1	19
5.2 Resultats objectiu 2	22
5.3 Resultats objectiu 3	23
5.4 Resultats objectiu 4	26
6. Discussió	28
7. Conclusions	32
8. Bibliografia	33

1. PRESENTACIÓ

Els centres d'educació primària i educació secundària son una institució on és freqüent trobar casos de violència i/o bullying en diversos nivells. Tot i que els estudis i les investigacions, així com els programes de prevenció, tracten amb major mesura i estan més aviat destinats a evitar el bullying entre iguals, no es pot apartar la mirada d'aquella violència que té lloc per part dels estudiants cap als professors.

En aquest treball podrem veure quins tipus de violència són altament freqüents i si la probabilitat de trobar aquesta violència és alta, sobretot en aquelles escoles que es troben en entorns amb un nivell socioeconòmic baix. Les diferents dades mostren que al voltant del 50% dels docents pateixen algun tipus de violència al llarg de la seva carrera professional, comptant amb una prevalença significativa pel que fa a la violència verbal (Dzuka i Dalbert, 2009). Un altre estudi (McMahon et al., 2020) basat en una enquesta anònima nacional on buscaven esbrinar el grau de violència existent en les escoles, desenvolupada pel grup de treball APA va trobar que de 2998 mestres repartits entre mestres d'educació infantil i d'educació secundària, el 84,5% va informar d'haver rebut algun tipus de violència per part del seu alumnat.

No cal tirar molt de temps enrere per veure que les agressions contra el professorat son un problema actual. Ho podem veure en una escola de Vidreres (Girona), on el passat 29 d'abril de 2021 un alumne de 15 anys va atacar a la seva professora amb una arma blanca. L'alumne va ferir a la seva professora al coll, fent-li un tall superficial d'1 cm. Aquesta va precisar d'atenció psicològica. L'agressió es va produir dins l'aula amb la presència d'altres estudiants. Poc temps abans, el dijous 14 de gener de 2021, un altre professor va ser agredit físicament per diferents alumnes a Olivares (Sevilla). Els fets van passar quan el professor acabava de sortir del col·legi. Aquest es trobava dins del seu vehicle quan va ser increpat pels joves. Al sortir a demanar-los explicacions va ser quan el van amenaçar i colpejar. Per altre banda, un altre cas que ens podem trobar és el d'una agressió que va tenir lloc el desembre del 2019 on un alumne li tira una paperera al professor mentre aquest es troba escrivint a la pissarra. O el

diari El Mundo, que a l'octubre de 2019 publicava el següent titular: "*Un alumno de un instituto agrade a una profesora, la tira por una escalera y le da patadas*".

Aquest estudi intentarà donar visibilitat a aquestes situacions, intentant mostrar quin és el tipus de violència que és més freqüent trobar als centres educatius de Catalunya i quin és el perfil professional (docent d'educació primària o docent d'educació secundària) que sembla que pateix amb major freqüència violència cap a ell en les seves aules.

2. MARC TEÒRIC

És freqüent trobar estudis que tenen com a objectiu esbrinar la incidència de bullying a les aules, entenent per bullying aquelles situacions de violència que es desencadenen entre els iguals. En canvi, són pocs els estudis destinats a indagar sobre quants són els professors que reben aquest tipus de violència.

Carvalho et al. (2016), ens diuen que cal tenir en compte que aquestes situacions de violència són bastant freqüents, a banda de poc estudiades, i que les conseqüències que se'n deriven estan relacionades amb la presència d'un fort desgast emocional que pateixen els docents. De la mateixa manera, aquest desgast emocional també es relaciona amb una davallada en el nivell d'eficiència que aquests professionals mostren en la seva tasca. Així, aquest estudi suggereix que és fàcil trobar quadres mèdics d'estrès significatius en aquell professorat que declara haver patit algun tipus de violència a les aules. En aquest sentit, Carvalho et al. (2016) van concloure que l'estudi realitzat podria ser útil per desenvolupar accions i polítiques de salut orientades a prevenir la violència contra el docent en l'àmbit escolar.

Els estudis realitzats (Dzuka i Dalbert, 2009; McMahon et al., 2020; Carvalho et al., 2016) s'han basat més en quina freqüència es dona violència cap al professorat a les aules més que en les greus conseqüències que aquesta violència pot generar cap al professorat afectat. Gràcies als diferents estudis, i en concret al de Wilson et. al (2016), s'ha pogut observar que la violència ha afectat al professorat de tot tipus d'escoles (públiques, privades, rurals...) i que el tipus de violència ha variat des de violència verbal fins actes d'intimidació. A més, aquestes dades apunten a percentatges elevats de presència de violència a

l'aula que poden arribar a ser preocupants. Per exemple, més concretament, Dzuka i Dalbert (2009), en una mostra d'escoles vocacionals (escoles enfocades a un ofici en concret, el que a Catalunya s'anomena Formació Professional) a Eslovàquia, van trobar que el 55% dels mestres a qui se'ls havia passat l'enquesta, en total es van enquestar 731 mestres, havia sofert com a mínim un acte de violència en els 15 dies anteriors a la realització de la mateixa. La violència que més havien sofert era la violència verbal, i en menor mesura, havien presentat violència física i amenaces.

En un altre estudi (Berlanda et al., 2019) que vol examinar la influència del model *Demandas - Control - Apoyo* en la feina sobre la violència dirigida contra el professorat, van passar un autoinforme anònim que revelava les condicions de treball en la determinació de l'experiència de violència dels docents, que era que les majors demandes laborals estaven associades amb la majoria de delictes, mentre que la disponibilitat de suport social a l'escola estava associada a taxes més baixes d'assetjament. Aquest autoinforme va ser respòs per 686 docents d'escoles d'educació primària i d'educació secundària i va mostrar que 84,8% dels docents que havien respost l'autoinforme havien passat per algun episodi de violència escolar durant els 12 mesos anteriors a l'enquesta. L'assetjament, amb un 80,6%, va ser el tipus de violència més utilitzat, seguit per la violència física amb un 48,5%, i per últim, delictes contra la propietat amb un 35,9% dels docents.

En els estudis de Daniels et al. (2007) i Galand et al. (2007) es va veure que els docents afectats poden arribar a presentar símptomes d'estrès posttraumàtic, majors nivells d'estrès i major temor. Ting, Sanders i Smith (2002), van realitzar una enquesta sobre les reaccions que podien tenir els docents d'educació primària a la violència escolar (actes físics, realitzats de manera directa o indirecta, duts a terme per estudiants cap als seus iguals o cap a treballadors de l'escola) i van veure que les escoles amb menys presència de violència van obtenir puntuacions significativament més baixes en l'Escala de reacció dels mestres a la violència escolar (TRSV) que les escoles amb una alta prevalença de violència. Com a conclusió d'aquests estudis, Wilson et al. (2011) van dir que com a resultat de la violència al treball, els docents presentaven un comportament evasiu cap als alumnes i cap a les situacions i declaraven tenir

problemes de seguretat personal i sensació d'intrusió. A més a més, Ingersoll (2001), mostra que aquesta simptomatologia podia acabar afectant al claustre de professors en general, ja que no es trobaven motivats i tenien pensament d'abandonar la feina al complet.

2. 1. Violència. Aproximació a la seva definició

La violència pot expressar-se en múltiples formes, inclús a vegades, a nivell social es té tant normalitzada o interioritzada que no la sabem reconèixer i ens passa desapercebuda.

Segons l' Organització Mundial de la Salut (OMS) la violència és l'ús intencional de la força física, amenaces contra un mateix, una altra persona, un grup o una comunitat que té com conseqüència o és molt probable que tingui com a conseqüència un traumatisme (lesió dels teixits orgànics o dels ossos produïda per un cop, una torçada o alguna altra circumstància), danys psicològics, problemes de desenvolupament o la mort.

La violència és utilitzada per perjudicar a algú, però un ús freqüent també és per l'abús de poder, d'aquesta manera s'aconsegueix, a banda de causar dany, limitar les opcions, en qualsevol àmbit, que se li puguin plantejar a una persona. La gent que fa ús de la violència acostuma a tenir una estratègia, i és que, mitjançant una sèrie d'accions aconseguixen danyar la integritat física d'una persona o atemptar sobre el seu estat psicològic. Per tant, la voluntat de causar dany a un tercer és imprescindible per tal de poder parlar d'ús de la violència.

2.1.1 Tipus de violència

Dins del concepte general de violència podem fer una classificació, trobant diferents maneres de dur-la a terme. Les maneres més freqüents de classificar la violència son a partir de dos factors: forma en la que s'exerceix la violència i la persona o persones que l'exerceixen,

Torres (2016), Sociòleg i Psicòleg i escriptor de la pàgina web "Psicologia y mente", ens fa la següent classificació:

- Tipus de violència segons qui l'exerceix:
 - Autoinfligida: aquest tipus de violència és la produïda per la pròpia persona cap a ella mateixa. S'observa la realització de talls als braços o a les cames, humiliar-se a si mateix públicament, colpejar-se el cap contra superfícies dures, entre d'altres. Aquest tipus de

violència és produïda per persones que poden presentar un trastorn de la personalitat i no és estrany trobar-ho dins de l'espectre de la conducta suïcida.

- Interpersonal: violència produïda d'un individu cap a un altre. Aquí s'hi classifica la violència domèstica, de gènere, el bullying, etc.
- Col·lectiva: en aquest cas, seria un col·lectiu o un grup de persones que ataca a un altre col·lectiu o grup de persones. L'origen d'aquesta violència sovint està enfocat a causes polítiques i poden arribar a tindre conseqüència greus a nivell general. Com per exemple, la violència que provoca que algunes minories siguin vistes amb despreu per gran part de la població, com podrien ser el col·lectiu de menors estrangers no acompanyats (MENA), pot contribuir a l'aparició d'agressions físiques.
- Tipus de violència segons la naturalesa de l'acte:
 - Física: implica l'agressió d'una persona cap a una altra a nivell del seu cos conduint a dolor i patiment. És la forma de violència més visible i clara ja que sovint es poden veure marques evidents al cos de la persona agredida.
 - Verbal: l'objectiu d'aquesta violència és causar malestar emocional a l'altra persona a través de paraules o a través del discurs. Les persones que pateixen aquest tipus de violència acostumen a patir ansietat i poden tenir baixa autoestima.
 - Sexual: la violència sexual té lloc quan algú força o manipula a una altra persona a realitzar una activitat sexual sense el seu consentiment. És fàcil trobar-la acompanyada de violència física i es produeixen tant danys físics com psicològics.
 - Econòmica: s'intenta manipular o causar dany a les persones o a una en concret a la hora d'utilitzar els diners que guanyen. Estafes,

robatoris de comptes bancaris o ús indegut de comptes bancaris entrarien dins d'aquesta categoria.

- Negligència: consisteix en no realitzar unes accions a les que estàs obligat per tal de minimitzar el benestar mínim de la resta de persones. Com per exemple, quan un metge es nega a atendre un pacient.
- Religiosa: en aquesta violència hi ha un abús de poder que s'utilitza per manipular a les persones per a que tinguin unes creences en lloc d'unes altres. Les sectes es trobarien dins d'aquest grup.
- Cultural: es tractaria de permetre actes no ètics, com l'ablació dels genitals femenins, pel simple fet de formar part d'una cultura en concret.
- Ciberbullying o e-bullying: es produeix mitjançant els mitjans de comunicació més utilitzats actualment: xarxes socials, mòbils, blogs, missatges de text o correu electrònic..., on es publica informació personal de la persona a la qual es vol causar un dany, ja sigui certa o no, amb el fi de ridiculitzar-la o humiliar-la.

Hi ha altres classificacions que fan un agrupament dels diferents tipus de violència esmentats anteriorment, així com la de l'Associació Espanyola de Pediatria (2021), que engloba els diferents tipus de violència en quatre grans grups: física, mental, sexual i negligent. O l'organització profamília (2020), una organització privada sense ànim de lucre que promou el respecte i l'exercici dels Drets Sexuals i els Drets reproductius de tota la població colombiana, que engloba els tipus de violència en cinc grans grups: física, psicològica o emocional (equivalent a la verbal), sexual, econòmica o de gènere. Dins del grup de violència psicològica o emocional, s'hi poden trobar amenaces, insults, intimidacions, humiliacions i/o totes aquelles accions destinades a degradar a les persones.

Segons un estudi realitzat per la Central Sindical Independent i de Funcionaris (CSIF) l'any 2019, el 90% de docents d'educació primària i d'educació secundària identifica i conviu amb situacions de violència a les escoles i instituts. Aquest estudi, que buscava donar resposta a la freqüència d'agressions que es donaven a les escoles, s'ha basat en un total de 2000 qüestionaris passats al diferent personal docent a totes les comunitats autònomes, conclouent que les situacions de violència més habituals són baralles, insults i vexacions entre companys i companyes, vandalisme i destrossa del material escolar. També indiquen que es pot observar violència psicològica i episodis i conflictes amb un component racista i enfrontaments a través de xarxes socials.

El CSIF vol donar una atenció dirigida al professorat de totes les escoles, en tots els aspectes relacionats amb els riscos psicosocials derivats de la seva feina. Per aquest motiu creen l'Associació "Ajuda Profes", que busca prevenir i assessorar en la convivència dins l'àmbit laboral en els centres docents i en el desenvolupament de la seva activitat. Per això, el CSIF denuncia l'assetjament d'alumnes i famílies als professors després de que l'associació "Ajuda profes" publicés el seu treball de 18 mesos, on mostra que el 63% de les trucades (d'un total de 154 trucades en un any i mig) fossin per problemes de violència cap al professorat i problemes greus de disciplina. El 29% dels casos s'han donat en educació infantil i primària, el 64% en educació secundària i l'últim 7% a la universitat. El 29% han estat agressions i maltractament al professorat per part de l'alumnat (maltractament verbal, vexacions i burles), l'11% han estat agressions de familiars d'alumnes al professorat (amenaces, insults i falsos rumors) i el 14% han estat problemes amb companys.

2.1.3 Violència escolar cap al professorat

Els docents són persones que estan davant dels seus alumnes de forma reiterada i constant en el temps, aquest fet augmenta la possibilitat de que es produeixi un acte de violència contra el professorat. I en cas que es donés aquesta violència, el contacte diari i prolongat en el temps (és a dir, ser el professor durant tot un curs o més cursos) pot provocar que la violència augmenti i s'agreugi. Ho podríem veure com una cadena de retroalimentació, com més violència exerceix l'alumne, més dany causa al professor, i com la

presència del professor és constant, ja que hi pot estar durant tot el curs o més cursos, més dany pot causar l'alumne.

La violència que més es troba dins les aules (tant a nivell d'alumnes, com a nivell de docents o a la inversa) és la física i la verbal, sent possible l'itinerari de començar per violència verbal i a mesura que passa el temps anar introduint la violència física. Els estudis (Estudi Cisneros VIII, 2006) apunten que, ja des de temps abans aquesta violència inclou: insults, crits, amenaces, interrupcions constants, crits, etc., a més, aquesta pot durar hores, setmanes i inclús passar d'un curs al següent.

La intenció és premeditada, volent causar dany en la integritat física i mental del docent de forma conscient. Aquesta intenció es regeix per aconseguir el propòsit de que el docent no pugui impartir la seva classe, privant-lo de la seva satisfacció personal (la seva feina, si li agrada el que fa), de tal manera que va minvant el seu autocontrol envers afrontament d'estrès i autoestima. D'altra banda, la literatura prèvia indica que sovint ens trobem amb una falta d'ajut i assessorament per part de l'entorn laboral (altres professors, equip directiu o docents i treballadors de l'escola), fet condicionat per si la víctima tampoc vol assumir que està sent víctima de violència per no perdre l'estatus i que puguin pensar que no té capacitat de portar una classe (Pérez y Martín, 1998; Zerpa, 2017).

Si és cert, que entre l'alumnat no es perceben aquests actes com actes de violència, trobant-los normals i inclús divertits, fet que això augmenta la presència de violència cap als professors (Zerpa, 2018).

Una investigació de Byongook Moon i John McCluskey (2018), que buscava trobar la prevalença, els predictors i les conseqüències negatives de la violència cap al professorat, va trobar, entre una mostra de 1628 docents de la regió sud dels Estats Units, que hi havia una elevada prevalença de violència i agressions que anaven dirigides contra el professorat. Aquesta investigació també va trobar que cinc tipus de victimització (robatori i/o danys a la propietat, agressió física, abús verbal, assetjament sexual i agressió sense contacte) estaven relacionats amb el rendiment laboral que havien autoinformat els professors, la confiança dels estudiants, la seguretat a l'escola i els pensaments sobre deixar de fumar.

2.2 Síndrome de Burnout com a conseqüència de la violència escolar

La salut mental dels docents s'ha convertit en un dels temes més importants en el camp de la prevenció de riscos laborals, tot i que encara no hi ha mesuradors específics per avaluar si hi ha relació entre l'activitat docent i la pèrdua de salut relacionada amb la docència, ja que hi ha molt riscos professionals associats que podrien fer perdre validesa a l'estudi.

S'entén que un treballador està sa quan aquest gaudeix, a banda de no tenir cap malaltia, d'un funcionament òptim, és a dir, quan es troba motivat per treballar, satisfet amb la seva feina, compromès amb el treball i té una bona adaptació al seu lloc de treball.

Els principals riscos laborals que es troben els docents son: malalties infeccioses de les vies respiratòries (2,2%), risc de sobreexforç de la veu (67,9%), alteracions de l'aparell locomotor per microtraumatismes de repetició (15,4%), com per exemple postures errònies (entre el 39 i el 95%) i caigudes i trastorns de tipus psicosocial, sent aquests últims la principal causa de pèrdua de salut dels docents. (Bermúdez de Albear et al., 2010, Erick y Smith, 2011, Escalona et al., 2007, Ranchal y Vaquero, 2008, Villanueva et al., 2002).

Es troben estudis, com el que van realitzar Rodríguez et al. (2017), que ens porten a analitzar casos en concret de Síndrome de Burnout, quines manifestacions mostra un docent que està patint aquesta síndrome, però és difícil trobar estudis que ens parlin de si hi ha o no relació entre la violència exercida pels alumnes amb patir Síndrome de Burnout.

Altres estudi, com el realitzat per Gantiva et al. (2010), ens parlen d'estratègies d'afrontament que poden utilitzar els docents que pateixen Síndrome de Burnout, però tampoc encamina cap al que vol investigar el present estudi.

Uns dels riscos principals que es troben els docents quan porten a terme la seva feina, és a dir, la docència, és el SQT (*Síndrome de Quemado por el Trabajo*), o també anomenada Síndrome de Burnout. Aquesta patologia prové de l'estrès crònic. La prevalença oscil·la entre el 33% i el 49%.

La síndrome de Burnout és un fenomen de desgast emocional que sovint és fàcil d'observar en professionals que treballen de tu a tu amb les persones, com és el cas dels docents. El SQT sovint ve derivat de contínues i repetides pressions emocionals associades amb un compromís intens amb els usuaris (alumnes en aquest cas) durant un llarg període de temps.

En l'SQT és característic trobar una pèrdua lenta i progressiva de falta de ganes i motivació per a la feina, que acostuma a ser donada per l'exposició a unes determinades condicions de treball, provocant que el docent no sigui capaç de controlar aquest sentiment tot i recórrer a tots els seus recursos personals.

Segons Maslach i Jackson (1993), les tres dimensions que acaben conformant l'SQT són:

- Esgotament emocional: la persona es troba davant d'una falta de recursos emocionals i sent que no té res a oferir als seus alumnes.
- Despersonalització: la persona desenvolupa actituds negatives envers els seus alumnes.
- Falta de realització personal: és freqüent trobar una sensació d'aparició de fracàs personal. La persona no es veu capaç de dur a terme el seu treball, sobretot en aquells àmbits on està més en contacte amb les persones amb les que ja treballava, en aquest cas, els seus alumnes.

A l'SQT se li associen sentiments d'incompetència i fracàs amb un sentiment d'esgotament com a factor més influent.

L'SQT s'ha d'entendre com un afrontament a l'estrès més que com un símptoma d'estrès en sí mateix (Marrau, 2004). Els docents acaben desencadenant una despersonalització cap als seus alumnes quan aquests mostren actituds negatives cap a ells.

Davant de la presència repetida d'actituds violentes estudiant - professor, aquests últims acaben sentint la pressió i l'estrès que els acabarà conduint a tenir la síndrome de Burnout.

3. OBJECTIU GENERAL

L'objectiu general d'aquest treball és el de recol·lectar dades que permetin poder realitzar diferents comparacions envers l'agressió i el nivell de Burnout que es dona entre professors d'educació primària versus els professors d'educació secundària.

3. 1 Objectius específics

1.- Conèixer si el nivell de Burnout és diferent entre els docents que han sofert agressions i/o violència d'algun tipus, i els docents que no informen haver sofert agressions i/o violència. També, veure si hi ha relació entre els tres factors que conformen l'SQT i el fet de patir violència. A més a més, observar si hi ha alguna relació entre el sexe i sofrir SQT.

2.- Observar si hi ha una major quantitat d'agressions o de nivell de violència en l'àmbit de l'educació primària o en el de secundària. Veure si el fet de impartir classes a l'educació primària o a l'educació secundària té alguna relació amb patir el SQT.

3.- Veure quin és el tipus de violència/agressió amb més incidència als centres d'educació primària i als d'educació secundària. També, observar si hi ha alguna relació entre el sexe i ser més vulnerable a patir violència per part de l'alumnat tant de forma global com per a tipologies de violència.

4.- Observar si existeix alguna relació entre els anys d'experiència i la presència d'agressions a l'aula, així com veure si hi ha alguna correlació amb el tipus de plaça que ocupa el docent.

L'estudi es realitzarà partint de les següents hipòtesis:

1.- Els docents d'educació primària i d'educació secundària que han sofert algun tipus de violència per part del seu alumnat presentaran un nivell més elevat de Burnout.

2.- Els professors de secundària pateixen més agressions i/o violència per part dels seus alumnes que els professors d'educació primària.

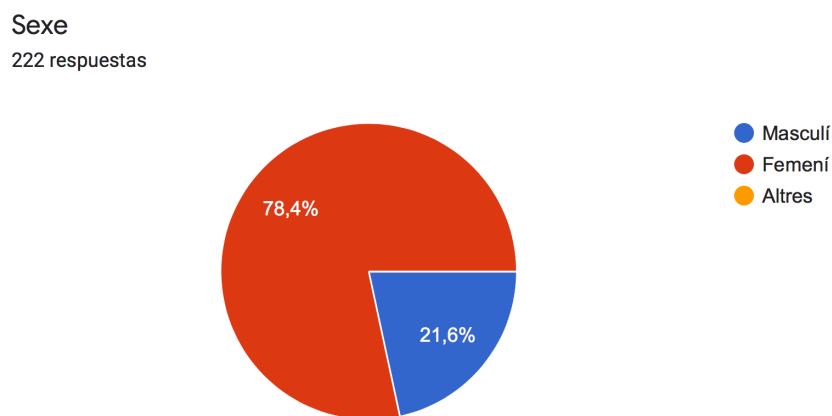
3.- El tipus de violència que més es presenta a les escoles i que va dirigida cap al professorat és la violència verbal.

4.- És més freqüent trobar episodis de violència en aquell professorat que porta més anys exercint la professió de mestre.

4. METODOLOGIA

4.1 Participants

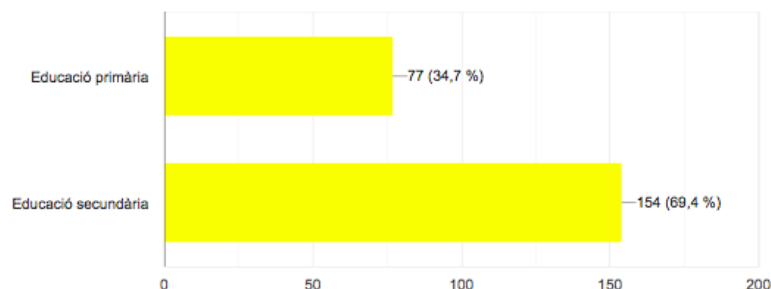
La mostra d'aquest estudi està formada per **222 participants**, dels quals **174** s'identifiquen com a sexe **femení** (78,4%) i **48** com a sexe **masculí** (21,6%), tal com es pot veure al gràfic 1. El rang d'edat va **des de 24 anys fins a 66 anys**, sent la **mitjana d'edat de 43,93** anys (DT = 10,06).

Gràfic 1. Participants segons el sexe

Com podem veure al gràfic 2, dels 222 docents que van participar en l'enquesta, **77** es dedicaven a l'ensenyança en **l'educació primària**, és a dir, el 34,7% i **154** es dedicaven a l'ensenyança a **l'educació secundària**, és a dir, el 69,4%. Per tant, hi havia **9 participants** que es dedicaven **tant a l'educació secundària com a l'educació primària**.

Ets docent a:
222 respuestas

Gràfic 2. Participants segons la docència

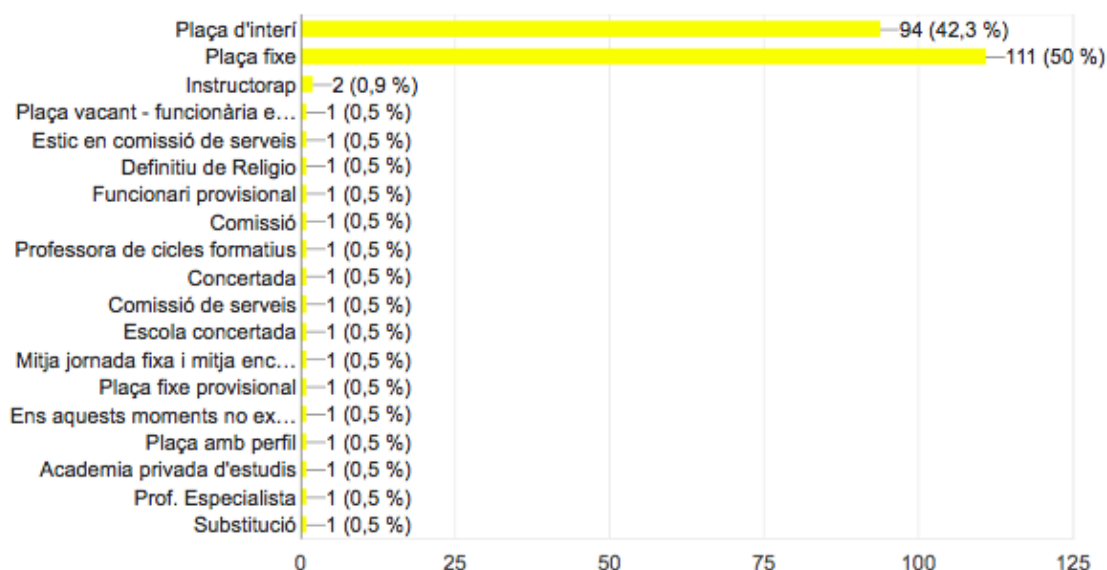
Dels **77** docents que es dedicaven a l'ensenyança en l'educació primària, **38** impartien classes al **cicle inicial** (47,5%), **40** impartien classes al **cicle mitjà** (50%) i **44** al **cicle superior** (55%).

Dels **154** docents que donaven classe a l'educació secundària, **105** impartien classe al **cicle inicial** (70,9%) i **119** al **cicle superior** (80,4%).

Els diferents llocs de treball que presentaven els participants de l'enquesta, eren els següents, sent els més ocupats plaça fixe i plaça d'interinatge:

La plaça la qual estàs ocupant és:

222 respuestas

Gràfic 3. Participants segons la plaça que ocupen

Tots els participants són majors de 18 anys i estan exercint de docent o ho han fet recentment. La mostra varia entre docents d'escoles i instituts d'educació primària i d'educació secundària, majoritàriament del camp de Tarragona.

4.2 Instruments

La recollida de dades d'aquest estudi es va fer mitjançant un qüestionari creat amb l'aplicació de *Formularis de Google*, i va ser distribuït a través de diferents xarxes socials. El qüestionari es va dividir en tres seccions, respectant sempre l'anonimat dels participants:

- A la secció 1 es preguntava als participants per informació bàsica per a l'estudi, així com l'edat i el sexe, els anys que portaven exercint de docent, si impartien classes a l'educació primària o a l'educació secundària i en quin cicle de l'etapa i també quin tipus de plaça és la que ocupa.
- La secció 2 es basava en preguntar als participants si havien viscut situacions de violència o agressions per part del seu alumnat, i en cas afirmatiu, quin era el tipus de violència que havien portat a terme els estudiants.
- A la secció 3 es va passar el qüestionari Maslach Burnout Inventory (MBI, 1996), que està format per 22 ítems en forma d'afirmacions. Aquest qüestionari pregunta sobre els sentiments i actituds del professional a la feina i envers als seus alumnes. Les respostes del qüestionari estan en format d'escala Likert i van de "0" mai a "6" tots els dies i la seva funció és la de mesurar el desgast professional, en concret, la freqüència i la intensitat amb la que els docents sofreixen Burnout o *Sensación de estar quemado por el trabajo*.

Els tres aspectes de la síndrome de Burnout que mesura el MBI són:

- Subescala d'esgotament emocional: mesura la vivència d'estar exhaust emocionalment per les demandes del treball. Consta de 9 preguntes: 1, 2, 3, 6, 8, 13, 14, 16 i 20; amb una puntuació màxima de 54.
- Subescala de despersonalització: calcula el grau en que cada persona reconeix actituds fredes i de distanciament cap als seus alumnes. Consta de 5 preguntes: 5, 10, 11, 15 i 22; amb una puntuació màxima de 30.

- Subescala de realització personal: avalua els sentiments d'autoeficàcia i realització personal en el treball. Està compost per 8 preguntes: 4, 7, 9, 12, 17, 18, 19, 21; amb una puntuació màxima de 48.

Pel **càlcul de puntuacions** es sumen les respostes donades de cada ítem i es mesuren seguint la següent taula:

Aspecte avaluat	Ítems a avaluar	Valor total obtingut	Indicis de Burnout
Esgotament emocional	1, 2, 3, 6, 8, 13, 14, 16 i 20		Més de 26 punts
Despersonalització	5, 10, 11, 15 i 22		Més de 9 punts
Realització personal	4, 7, 9, 12, 17, 18, 19, 21		Menys de 34 punts

Taula 1. Càlcul de puntuacions de l'MBI

Valoració de puntuacions

Es considera síndrome de Burnout quan s'obtenen puntuacions altes en les dues primeres subescales i puntuació baixa en la tercera. S'haurien d'analitzar de forma detallada els diferents aspectes per tal de poder saber el grau de Burnout.

Valors de referència

	Baix	Mitjà	Alt
Esgotament emocional	0 - 18	19 - 26	27 - 54
Despersonalització	0 - 5	6 - 9	10 - 30
Realització personal	0 - 33	34 - 39	40 - 56

Taula 2. Valors de referència del MBI

4.3 Procediment

Per a la realització d'aquest treball es va començar fent una recerca bibliogràfica per tal de poder fer una recollida d'aquella informació que es coneix actualment sobre la violència, els diferents tipus i sobre la síndrome de Burnout.

D'aquesta manera es posa en context al lector, donant sentit al posterior estudi que s'ha realitzat.

Posteriorment es va crear el qüestionari en versió *online* mitjançant l'aplicació de Formularis de Google. Aquesta enquesta, dirigida a personal docent, va permetre fer la recollida de dades al present estudi, ja que incloïa preguntes relacionades amb la violència i el qüestionari MBI, que va permetre saber el grau de Burnout que patien els participants.

Un cop creat el qüestionari es va passar a la seva difusió mitjançant les diferents xarxes socials, sobretot *whats app* i el correu electrònic, per tal de poder aconseguir una mostra el més gran possible. Així, es demanava la col·laboració voluntària dels participants, que presentaven el seu consentiment al contestar l'enquesta i després de llegir la informació relacionada amb aquesta. La difusió es va fer a través de persones conegudes per l'autora, i es va demanar a aquestes persones si ho podien fer arribar a altres docents que coneguessin.

4.4 Anàlisi estadística

Un cop recollida la informació de tots els participants es va reunir la informació en un document *excel* per tal de poder dur a terme l'anàlisi de les dades.

L'excel va ser dividit en pestanyes per tal de poder centralitzar les dades i organitzar-les segons els objectius als quals es busca donar resposta.

Posteriorment, s'ha utilitzat l'anàlisi chi – quadrat per a donar resposta a aquells objectius que precisaven posar en relació dues variables qualitatives (objectiu 3 i 4) i l'anàlisi t-student per a donar resposta a aquells objectius que precisaven posar en relació variables quantitatives i qualitatives (objectiu 1). En algun cas, com és en l'objectiu 2, s'han utilitzat les dues anàlisis per a donar resposta al mateix objectiu.

5. RESULTATS / APORTACIONS

5.1. Resultats objectiu 1

Conèixer si el nivell de Burnout és diferent entre els docents que han sofert agressions i/o violència d'algun tipus, i els docents que no informen haver sofert agressions i/o violència. També, veure si hi ha relació entre els tres factors que conformen l'SQT i el fet de patir violència. A més a més, observar si hi ha alguna relació entre el sexe i sofrir SQT

Tal i com es veu a la taula 3, els resultats que es van obtenir sobre si els participants havien sofert violència, mostraven que en un 53,15% la resposta era afirmativa.

	Si	No	No ho sé
Resultats violència	118	94	10
Percentatge (%)	53,15	42,34	4,5

Taula 3. Puntuacions segons la violència.

Tal i com es veu a la taula 4, les puntuacions observades a través del MBI, per saber si els participants sofreixen o no SQT, indiquen que un 93,69% dels casos no sofreixen el SQT.

	Resultats Burnout	Percentatge (%)
SI	14	6,31
NO	208	93,69

Taula 4. Puntuacions segons la Síndrome de Burnout

Anàlisi t-student nivell de Burnout i violència:

Tal com es veu a la taula 5, a través de l'anàlisi t-student i obtenint p de 0,99, s'ha vist que no hi ha relació entre la variable qualitativa de ser víctima de violència i la variable quantitativa dels resultats obtinguts en el MBI (per saber si es sofreix l'SQT).

valor t-student	0,001
valor p	0,99
valor de significació	0,05

Taula 5. Resultats anàlisi t-student objectiu 1

Sí que s'observa una tendència a l'alça, en el sentit que hi ha docents que pateixen o han patit violència i mostren la Síndrome de Burnout, però aquesta puntuació no és el suficientment elevada com per concloure que és un factor important (el fet de ser víctima de violència per part de l'alumnat) que et faci patir Burnout.

	Resultats	Percentatge (%)
PERSONES QUE PATEIXEN L'SQT I HAN PATIT VIOLÈNCIA (9,32%)	11	9,32
PERSONES QUE PATEIXEN L'SQT PERÒ NO HAN PATIT VIOLÈNCIA (1,69%)	2	1,69
PERSONES QUE PATEIXEN L'SQT I TENEN DUBTES DE SI HAN PATIT VIOLÈNCIA (0,85%)	1	0,85

Taula 6. Resultats entre la relació de síndrome de Burnout i violència

Anàlisi t-student esgotament emocional, despersonalització i realització personal amb violència:

Un cop estudiats els 3 factors que conformen la síndrome de Burnout (esgotament emocional, despersonalització i falta de realització personal), i que també tenen importància per si mateixos, relacionats amb la variable qualitativa de si s'ha patit violència o no per part de l'alumnat, s'ha vist que no hi ha relació entre cap dels 3 factors i haver patit violència per part dels alumnes. Tal i com es veu a les taules 7, 8 i 9, es rebutgen les tres hipòtesis nul·les. No hi ha relació entre tenir esgotament emocional i patir violència a l'escola, no hi ha relació entre la despersonalització i ser víctima de violència i tampoc hi ha relació entre una falta de realització personal i patir agressions per part de l'alumnat.

Esgotament emocional:

valor t-student	0,007
valor p	0,99
valor de significació	0,05

Taula 7. Resultats anàlisi t-student per esgotament emocional**Despersonalització:**

valor t-student	0,03
valor p	0,97
valor de significació	0,05

Taula 8. Resultats anàlisi t-student per despersonalització**Falta de realització personal:**

valor t-student	0,98
valor p	0,32
valor de significació	0,05

Taula 9. Resultats anàlisi t-student per realització personalAnàlisi t-student SQT i sexe:

Pel que fa al sexe, dels 14 participants que sofreixen SQT, s'ha vist que son 10 participants del sexe femení i 4 del sexe masculí qui el sofreixen. Es va analitzar amb l'anàlisi t-student si hi havia alguna relació entre el sexe i patir l'SQT. Com s'observa a la taula 10, els resultats no son estadísticament significatius ($p=0,43$), per tant, no existeix aquesta relació.

valor t-student	0,78
valor p	0,43
valor de significació	0,05

Taula 10. Resultats anàlisi t-student relació entre sexe i puntuació al qüestionari MBI (saber si pateix SQT)

En resum, mitjançant l'anàlisi t-student hem pogut observar que no hi ha relació entre patir violència i patir el SQT. Com tampoc hi ha relació entre patir esgotament emocional, despersonalització o falta de realització personal i ser víctima de violència a l'escola. Sembla ser que tampoc hi ha relació entre el sexe i ser víctima de l'SQT.

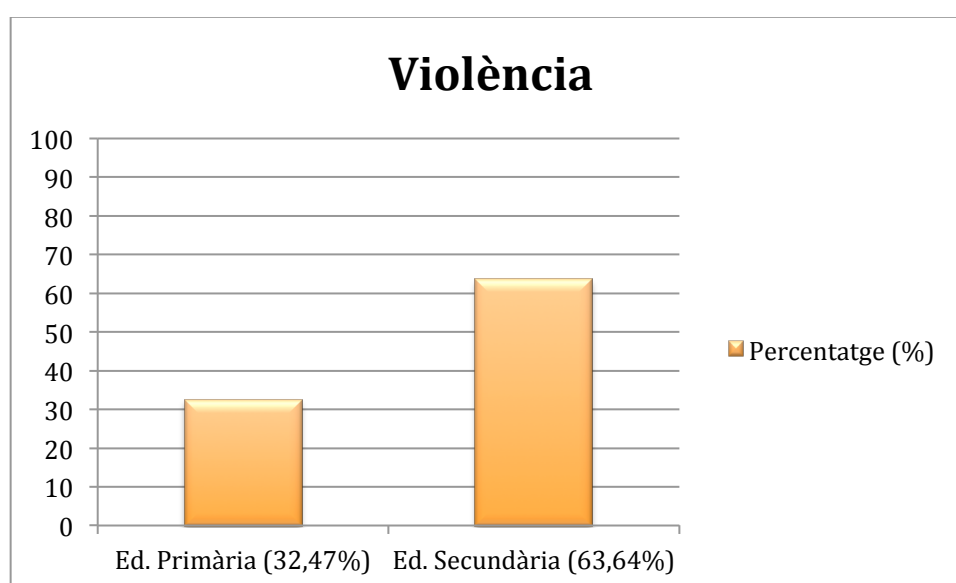
5.2. Resultats objectiu 2

Observar si hi ha una major quantitat d'agressions o de nivell de violència en l'àmbit de l'educació primària o en el de secundària. Veure si el fet de impartir classes a l'educació primària o a l'educació secundària té alguna relació amb patir el SQT.

Tal com es veu a la taula 11, els resultats de l'enquesta mostren que hi ha més presència de violència a l'educació secundària que a l'educació primària. Dels 77 participants que imparteixen classe a l'educació primària, veiem que 25 (32,47%) indiquen que si han patit violència, i dels 154 docents que imparteixen classe a l'educació secundària, 98 (63,64%) diuen haver sofert violència per part del seu alumnat.

Violència	Percentatge (%)	Docents
Ed. Primària	32,47	25 / 77
Ed. Secundària	63,64	98 / 154

Taula 11. Resultats de violència segons educació primària o secundària

Gràfic 4. Resultats violència

L' anàlisi Chi - quadrat ha confirmat que aquestes diferències son estadísticament significatives ($p=0,001$). El valor de significació és més petit de 0,05, per tant, es pot rebutjar la hipòtesi nul·la, hi ha relació entre l'àmbit on estiguis impartint classes i ser víctima de violència per part de l'alumnat.

Chi - quadrat	20,03
gL	2
p	0,001

Taula 12. Resultats anàlisi chi - quadrat objectiu 2

A través de l'anàlisi t-student s'ha observat que no hi ha relació entre ser docent a l'educació primària o a l'educació secundària i ser víctima de patir l'SQT.

Posant en relació la variable qualitativa del lloc on s'imparteixen classes (educació primària o educació secundària) i la variable quantitativa del valor obtingut al qüestionari MBI, els resultats no son estadísticament significatius ($p=0,42$), per tant, no hi ha relació entre aquestes dues variables.

valor t-student	0,79
valor p	0,42
valor de significació	0,05

Taula 13. Resultats anàlisi t-student objectiu 2

5.3. Resultats objectiu 3

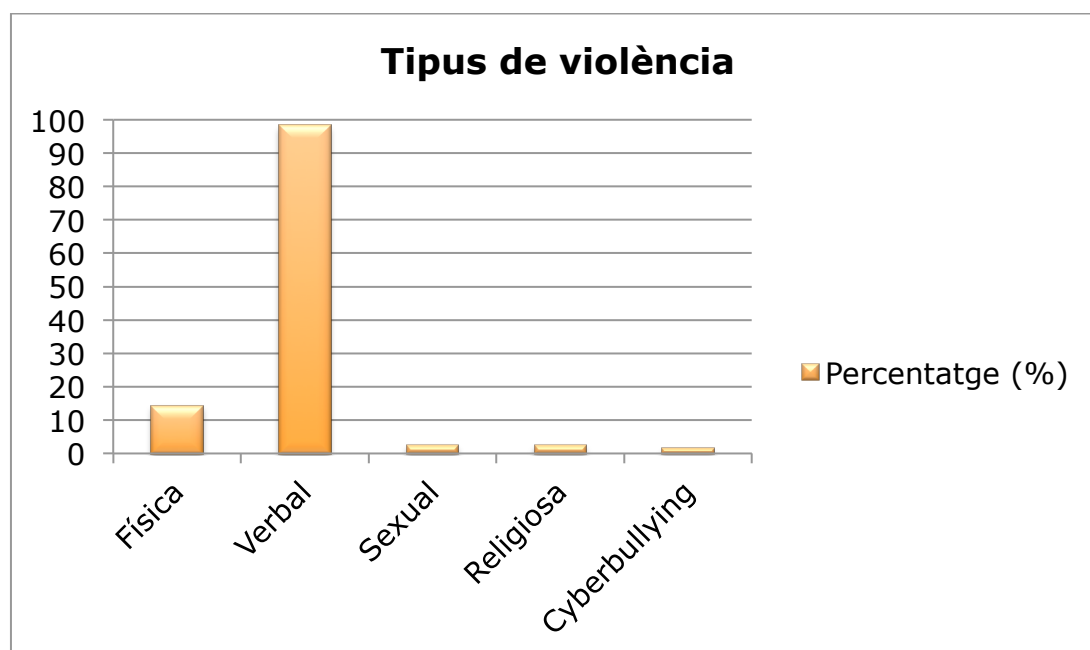
Veure quin és el tipus de violència/agressió amb més incidència als centres d'educació primària i als d'educació secundària. També, observar si hi ha alguna relació entre el sexe i ser més vulnerable a patir violència per part de l'alumnat tant de forma global com per a tipologies de violència.

Les dades analitzades i recollides a la taula 14 mostren clarament que la violència més utilitzada cap el professorat és la violència verbal (implica causar malestar emocional a l'altra persona a través de paraules o a través del discurs). El 97,5% dels docents que han sofert violència han marcat que han estat víctimes de violència verbal per part del seu alumnat. La següent violència més utilitzada és la violència física (implica l'agressió d'una persona cap a una altre a nivell del seu cos conduint a dolor i patiment). Aquesta violència l'han sofert 17

docents que han participat en l'enquesta (dels 118 participants totals que han patit violència), és a dir, el 14,3%. Les dues següents tipologies de violència que més han patit els docents que han participat en aquest estudi son la religiosa (es relaciona amb un abús de poder que s'utilitza per manipular a les persones per a que tinguin unes creences en lloc d'unes altres) i la sexual (té lloc quan algú força o manipula a una altre persona a realitzar una activitat sexual sense el seu consentiment) (2,5% en cada cas) i per últim, el Cyberbylluing (es produeix mitjançant els mitjans de comunicació més utilitzats actualment: xarxes socials, mòbils, blogs, missatges de text o correu electrònic..., on es publica informació personal de la persona a la qual es vol causar un dany, ja sigui certa o no, amb el fi de ridiculitzar-la o humiliar-la) (1,7%).

Tipus	Percentatge (%)	Resultats
Física	14,41	17
Verbal	98,31	116
Sexual	2,54	3
Religiosa	2,54	3
Cyberbullying	1,69	2

Taula 14. Resultats de la tipologia de violència rebuda pels docents

Gràfic 5. Tipus de violència

A la taula 15, podem veure els diferents tipus de violència que han rebut els participants segons el sexe:

	VIOLÈNCIA	VERBAL	FISICA	SEXUAL	RELIGIOSA	CYBERBULLIN G
HOMES	19 / 48	19	0	0	0	0
DONES	99 / 177	97	17	3	3	2

Taula 15. Violència segons el sexe

Amb l'anàlisi chi - quadrat, obtenint una p de 0,085, s'ha observat que no hi ha relació entre la variable qualitativa del sexe i la variable qualitativa d'haver patit violència o no per part de l'alumnat.

Chi - quadrat	4,93
gL	2
p	0,085

Taula 16. Resultats anàlisi chi - quadrat per violència en global

En canvi, si mirem les tipologies de violència física i verbal en relació amb la variable qualitativa d'haver patit violència o no, l'anàlisi chi - quadrat mostra que en aquest cas, els resultats si son estadísticament significatius ($p=0,04$ per violència verbal i $p=0,02$ per violència física), per tant, si existeix relació entre aquestes dues variables. No passa el mateix amb les tipologies de violència religiosa, sexual o cyberbulling, tal com es veu a les taules 17, 18, 19, 20 i 21.

Violència verbal:

Chi - quadrat	3,93
gL	1
p	0,04

Taula 17. Resultats anàlisi chi - quadrat per violència verbal

Violència física:

Chi - quadrat	5,07
gL	1
p	0,02

Taula 18. Resultats anàlisi chi - quadrat per violència física**Violència sexual:**

Chi - quadrat	0,83
gL	1
p	0,35

Taula 19. Resultats anàlisi chi - quadrat per violència sexual**Violència religiosa:**

Chi - quadrat	0,83
gL	1
p	0,35

Taula 20. Resultats anàlisi chi - quadrat per violència religiosa**Cyberbullying:**

Chi - quadrat	0,55
gL	1
p	0,45

Taula 21. Resultats anàlisi chi - quadrat per cyberbullying**5.4. Resultats objectiu 4**

Observar si existeix alguna relació entre els anys d'experiència i la presència d'agressions a l'aula, així com veure si hi ha alguna correlació amb el tipus de plaça que ocupa el docent.

Tal i com es veu a la taula 22, a partir de l'anàlisi chi - quadrat s'observa que no hi ha relació entre els anys d'experiència i ser víctima de violència per part de l'alumnat. Els resultats no son estadísticament significatius ($p = 0,93$).

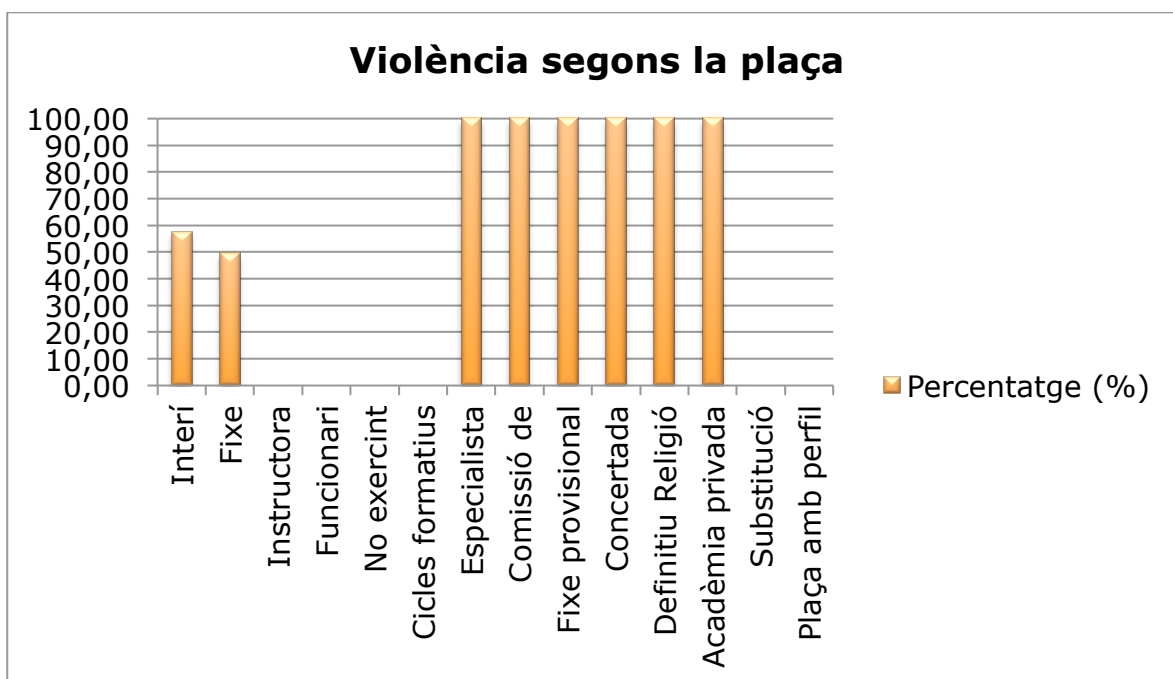
Chi - quadrat	26,34
gL	39
p	0,93

Taula 22. Resultats anàlisi chi - quadrat objectiu 4.1

La taula 23 ens mostra quants docents han patit violència segons la plaça que ocupen:

Violència segons la plaça	Resultats	Percentatge (%)
Interí	54 / 94	57,45
Fixe	55 / 111	49,55
Instructora	0 / 2	0
Funcionari provisional	0 / 1	0
No exercint	0 / 1	0
Cicles formatius	0 / 1	0
Especialista	1 / 1	100
Comissió de serveis	2 / 2	100
Fixe provisional	1 / 1	100
Concertada	2 / 2	100
Definitiu religió	1 / 1	100
Acadèmia privada d'estudis	1 / 1	100
Substitució	0 / 1	0
Plaça amb perfil	0 / 1	0

Taula 23. Resultats de la violència rebuda segons la plaça

Gràfic 6. Violència segons la plaça

A través de l'anàlisi de Chi - quadrat i centralitzant les respostes a plaça fixe i plaça d'interí, s'ha obtingut un valor de p de 0,25, per tant, no hi ha cap relació entre la plaça que ocupa el docent i ser més vulnerable a patir violència per part dels alumnes.

Chi - quadrat	1,27
gL	1
p	0,25

Taula 24. Resultats anàlisi chi - quadrat objectiu 4.2

6. DISCUSSIÓ

L'objectiu principal d'aquest estudi era veure si existia alguna relació entre ser víctima de violència per part de l'alumnat i patir la síndrome de Burnout. En termes generals, el treball permet observar que no existeix aquesta relació. Per tant, sembla que en l'àmbit de l'educació, aquells docents que pateixen SQT, aquesta no es deu a la presència de situacions de violència, sinó a altres qüestions com ara l'estrès, tal i com indica Sanchez (2020). Aquest autor va

conduir un estudi on volia determinar la prevalença de l'SQT per dimensions durant tres mesos, en docents d'una institució educativa nacional de La Vitoria i en una mostra de 42 docents, a qui els hi va passar el qüestionari MBI, Sanchez ens diu que l'SQT és producte de l'estrès crònic i específic de professional no adaptats a les demandes del seu lloc de treball. Aquest autor ens diu que els docents que pateixen SQT son víctimes de la indisciplina, els horaris llargs o la sobrecàrrega de feina, que acaben afectant al seu desenvolupament laboral, social i personal i que aquests factors afavoreixen l'aparició paulatina del SQT.

Son relativament pocs els participants que mostren patir o ser vulnerables a patir l'SQT, un 93,69% no presenten SQT. Aquests resultats coincideixen amb l'estudi de María Verónica Lazo Moreira i Maryuri Juliana Palma Romero (2018), que tenien l'objectiu de trobar si hi havia alguna relació entre l'estrès i el fet d'acabar patint SQT. Les investigadores van enquestar a 53 docents de la Facultat de Ciències Humanístiques i Socials de la Universitat tècnica de Manabí (Equador) obtenint que el 13% dels docents patien SQT envers el 87% que no la presentaven. També es pot observar certa similitud amb els resultats que presenta l'estudi d'investigació que van realitzar Dávila et al. (2019) on buscaven identificar els símptomes associats al SQT en docents de l'àrea d'educació bàsica i mitja en la institució educativa Jorge Robledo a la ciutat de Medellín (Colòmbia). Aquest grup d'investigació va passar el test MBI a 250 docents, i els seus resultats indicaven que el 81% de la mostra no tenia risc de patir el SQT, el 8% tenia tendència a patir aquesta síndrome i el 10% l'estaven patint en el moment de l'estudi.

Per altra banda, el present estudi ha mostrat que no hi havia relació entre ser del sexe femení o del sexe masculí i patir el SQT. A diferència dels resultats de l'estudi present, Granados et al. (2017) va presentar uns resultats on sí existia aquesta relació entre el sexe i el SQT. Aquest autor va utilitzar el qüestionari MBI per esbrinar la presència d'estrès en docents de les províncies d'Alacant, Murcia i València, i va trobar que en una mostra de 507 docents, sent el 53,4% dones, existia aquesta relació de ser home o dona i patir el SQT.

La causa d'aquesta diferència podria ser deguda, segons la meua visió, a la quantitat de mostra. En el cas de l'estudi de Granados la mostra era de 507 docents sent el 53,4% dones, en canvi, el present estudi té una mostra de 222

participants sent el 78,4% dones. És possible que faci falta una mostra més àmplia i representativa per a que els resultats permetin extreure conclusions amb una major potència i fiabilitat.

Pel que fa a la violència, el present estudi ha mostrat que el 53,15% havien patit violència pels seus alumnes. Aquests resultats no coincideixen amb el que han mostrat altres estudis com el de Berlanda et. al (2019), on ens diu que el 84,8% de la mostra havia sofert violència a l'escola en els últims 12 mesos abans de realitzar l'enquesta. La seva mostra estava formada per 1360 docents repartits en 14 escoles d'educació primària i secundària i el seu estudi buscava donar resposta a la pregunta: És possible promoure el benestar a la feina?. Tampoc s'acaben d'ajustar als resultats de l'estudi obtinguts per McMahon et al. (2020), basat en una enquesta anònima nacional on buscaven esbrinar el grau de violència existent en les escoles, desenvolupada pel grup de treball APA, que va trobar que de 2998 mestres, repartits entre mestres d'educació infantil i d'educació secundària, el 84,5% va informar d'haver rebut algun tipus de violència per part del seu alumnat. El que sí que podem observar que tenen en comú aquests estudis és que el percentatge de violència per part de l'alumnat és més elevat al percentatge de no violència.

Pel que fa a la violència, els resultats indiquen que els docents de secundària presenten significativament nivells més alts de violència. El que porta a mostrar una evidència de que la violència contra el professorat és major en l'educació secundària son la quantitat d'estudis (Carvalho et al. 2016; Wilson et al. 2011; Zagaceta, 2017; Zerpa, 2018) que hi ha sobre la violència als instituts o a l'educació secundària. Tot i així, el fet que el percentatge de violència cap al professorat a l'educació primària sigui del 32,47%, en el present estudi, i no del 0% porta a pensar que aquests estudis són necessaris, tant per deixar palès que aquest problema està present, com per fer-lo visible i tractar-lo ja des del nivell preventiu.

Un altre aspecte interessant a comentar és que, els motius pels quals la gent ha respòs que no sabia si havien estat víctimes de violència, tots tenen en comú que inclouen algun tipus de violència, per petita que sigui o pugui semblar. Això

ens pot portar a pensar que hi ha més violència de la que realment mostra aquest estudi o altres estudis envers aquest tema.

El present estudi mostra que la tipologia de violència que més utilitza l'alumnat és la violència verbal (amb un 98,31%), seguida de la violència física (amb un 14,41%). Si ho comparem amb altres estudis, com per exemple, el de Abdul Hadi Ahmed Al-Barih (2018), que va realitzar una recerca entre 3350 docents on volia veure el tipus de violència que exercien els alumnes del sector oriental d'Ahsa, podem observar que els resultats de Hadi mostren que la violència verbal és la violència més exercida, però és el 47% vers el 98% del present estudi. Possiblement, aquesta diferència també sigui deguda a la mostra. En l'actual estudi la mostra és de 222 participants, en canvi, la mostra de Ahmed és de 3350. En canvi, sí que podem observar certa semblança amb l'estudi de Berlanda et al. (2019), que dels 1360 docents enquestats per saber els riscos psicosocials deguts a la violència de l'alumnat, el 80,6% van marcar haver patit violència verbal, seguit d'un 48,5% de violència física.

En tots els casos, es veu un percentatge elevat de violència verbal, sent sempre la tipologia de violència més exercida pels alumnes cap al professorat. Això pot ser degut a que la violència verbal és aquella més fàcil d'exercir.

Aquest estudi no ha mostrat que hi hagi cap relació entre els anys d'experiència d'una persona com a docent i el fet de ser víctima de violència per part dels alumnes, com tampoc ha mostrat cap relació amb el tipus de plaça que ocupa el docent. Això ho podem veure plasmat en els estudis ja esmentats (Begoti, 2020; Carmalo, 2020; Carvalhedeo et al. 2020; McMahon et al. 2020; Peist, 2020; Wilson et al. 2011; Zagaceta, 2017) que en tots els casos es parla de violència contra el professorat, independentment de l'edat, els anys d'experiència o el lloc que ocupen. Aquests estudis mostren que la violència cap al professorat es dona a escoles, instituts, escoles de formació professional i universitats, sense distinció de plaça que ocupa específicament aquell docent o la quantitat d'anys d'experiència, no obstant, és fàcil pensar que aquells docents que porten exercint més temps han estat també més exposats a ser víctimes de violència. Ja sigui pels anys que fa que estan davant els alumnes, la quantitat de places en escoles diferents que han pogut ocupar o pel simple fet d'haver obtingut una

educació diferent a la actual. Però en sentit oposat, també han tingut més temps per adaptar-se a aquestes situacions i agafar experiència en saber posar-los fi.

7. CONCLUSIONS

Els resultats d'aquest estudi han confirmat la hipòtesi 2 (els professors de secundària pateixen més agressions i/o violència per part dels seus alumnes que els professors d'educació primària) i la 3 (el tipus de violència que més es presenta a les escoles i que va dirigida cap al professorat és la violència verbal) que plantejava l'actual estudi. En canvi, ha desmentit la hipòtesi 1 (els docents d'educació primària i d'educació secundària que han sofert algun tipus de violència per part del seu alumnat presentaran un nivell més elevat de Burnout) i la 4 (és més freqüent trobar episodis de violència en aquell professorat que porta més anys exercint la professió de mestre).

A diferència del que es pensava abans de començar l'estudi, la síndrome de Burnout no està relacionat amb el fet de patir violència o no per part dels alumnes, per tant, el SQT té altres causes, que podrien ser investigades en un altre estudi. A més a més, són pocs aquells docents que semblen patir el SQT.

Els resultats posen de relleu un elevat percentatge de participants que han afirmat haver estat víctimes de violència i/o agressions per part dels alumnes. En canvi, la tipologia de violència i l'àmbit d'actuació preferit pels agressors ha resultat ser l'esperat, la tipologia de violència verbal.

No s'ha vist relació entre els anys d'experiència o la plaça que ocupa un docent amb el fet de patir violència per part dels alumnes, fet que fa pensar que caldria investigar més aquesta qüestió, així com realitzar un estudi amb una mostra més representativa, tenint en compte a quines escoles imparteixen classe els docents i les situacions socio-econòmiques d'aquestes escoles.

És interessant destacar la importància de realitzar estudis més amplis en aquest entorn, ja que els resultats obtinguts quant a grau i tipus de violència rebuda per part de l'alumnat són preocupants i considerables tant en l'àmbit de primària, com secundària. Seria important posar a l'abast dels docents eines de

suport destinades a treballar l'afrentament per tal de disminuir aquests resultats.

8. BIBLIOGRAFIA

Carvalho, P. V., Pacheco, M. T., Medeiros, M. D., Oliveira, K. R., Soares, C. E. and Gonçalves, K. (2020). Prevalence and factors associated with violence against high school teachers in Teresina, Piauí, 2016: a cross-sectional study. *Epidemiologia e Serviços de Saúde*, 29(1), e2019159. Epub. <https://dx.doi.org/10.5123/s1679-49742020000100022>

Fernandez, V., Longas, J., Chamarro, A. and Virgili, C., (2015). Assessing work health of subsidised state school teachers: Teachers' Health Questionnaire. *Revista de Psicología del Trabajo y de las Organizaciones*, [online] (Volumen 31, Issue 3), pp.175-185. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1576596215000390>

Zerpa, A., 2018. *La Violencia contra los Profesores: Prevención de Riesgos Laborales y Tutela Jurídica*. Grado. Universidad de las Palmas de Gran Canaria.

Wilsion, C., Douglas. K. and Lyon, D.. (2011). Violence Against Teachers: Prevalence and Consequences. *SAGE: Journal of Interpersonal Violence*. <https://journals-sagepub-com.sabidi.urv.cat/doi/pdf/10.1177/088626051038302>

World Health Organization. (2015). *Violencia*. Organización Mundial de la Salud. <https://www.who.int/topics/violence/es/>

Torres, A., & Torres, A. *Los 11 tipos de violencia (y las distintas clases de agresión)*. Psicología y Mente. <https://psicologiymente.com/forense/tipos-de-violencia>

Definiciones sobre tipos de violencia | Asociación Española de Pediatría. (s. f.). AEP. <https://www.aeped.es/una-vision-global-violencia-contra-ninos/definiciones>

Tipos de violencia: física, psicológica, sexual, económica, de género. (2020). Profamilia. <https://profamilia.org.co/aprende/violencia-de-genero/tipos-de-violencias/>

Ajuntament de Barcelona. (-). Recurs pedagògic - Masculinitat(s). Drets de Ciutadania, Cultura, Participació i Transparència. <https://ajuntament.barcelona.cat/recursospedagogics/ca/masculinitats/micromasclismes>

NSVRC. (2012). ¿QUÉ ES LA VIOLENCIA SEXUAL?. *National Sexual Violence Resource Center*. https://www.nsvrc.org/sites/default/files/Publications_NSVRC_Overview_Queres-la-Violencia-Sexual.pdf

Generalitat de Catalunya (2021). *Canal Salut*. Gencat. <https://canalsalut.gencat.cat/ca/salut-a-z/>

Catalunyapress. (2018). *El 90% dels professors viu situacions de violència a les escoles*. Catalunyapress t'informa. <https://www.catalunyapress.cat/texto-diario/mostrar/985895/90-dels-professors-viu-situacions-violencia-escoles>

Regió 7. (2019). *El sindicat CSIF denuncia l'assetjament d'alumnes i famílies als professors*. Regió 7. <https://www.regio7.cat/arreu-catalunya-espanya-mon/2019/05/03/sindicat-csif-denuncia-lassetjament-dalumnes/542193.html>

Maslach, C. i Jackson, S.E. (1986). *MBI: Maslach Burnout Inventory*. https://www.ecestaticos.com/file/035b15f97effea4c69fd6519e8114bcf/1515665476-cuestionario_burnout.pdf

Zagaceta, M. (2017). Violence in schools from the perspective of its actors. The case of a high school in Mexico City. *Revista Educación*, 41; 2, 131-149.

Begotti, T. (2020). A Circle of Violence: Are Burnout, Disengagement and Self-Efficacy in Non-University Teacher Victims of Workplace Violence New and Emergent Risks?. *APPLIED SCIENCES-BASEL*, 10; 13, 4595.

McMahon, S. D.; Davis, J. O.; Keys, C. B.. (2020). Teacher Turnover in the Context of Teacher-Directed Violence: An Empowerment Lens. *JOURNAL OF SCHOOL VIOLENCE*, 19; 4, 553-565.

Carvalho, F. M. (2020). *Verbal Aggression Against Teacher and Upper Extremity Musculoskeletal Pain. Safety and Health at Work*, 11; 2, 187-192.

Peist, E.; Davis, J. O.; McConnell, E. and Reaves, S. (2020). Addressing violence against teachers: A social-ecological analysis of teachers' perspectives. *Psychology in the Schools*, 57; 7, 1040-1056.

Rodríguez, J.A., Guevara, A. y Viramontes, E. (2017). Síndrome de Burnout en docentes. *Scielo*, 8; 14, 45 - 67.

Gantiva, C.A., Jaimes, S. y Villa, M.C.. (2010). Síndrome de Burnout y estrategias de afrontamiento en docentes de primaria y bachillerato. *Psicología desde el Caribe*, 26, 36 - 50.

Guerrero, Á., Segarra, J.P., Valverde, G.G.. (2018). Síndrome de Burnout en docentes de instituciones de educación superior. *ProQuest*, 37, 17-23.

Menghi, M., y Oros, L. (2019). Satisfacción laboral y síndrome de Burnout en docentes de nivel primario. *Revista de Psicología*, 10(20), 47-59.

<https://erevistas.uca.edu.ar/index.php/RPSI/article/view/2292/2123>

Berlanda, S., Fraizzoli, M., de Cordova, F. and Pedrazza, M.. (2019). Psychosocial Risks and Violence Against Teachers. Is It Possible to Promote Well-Being at Work?. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. <https://www.mdpi.com/1660-4601/16/22/4439/htm>

Moon, B. & McCluskey, J. (2018). An Exploratory Study of Violence and Aggression Against Teachers in Middle and High Schools: Prevalence, Predictors, and Negative Consequences. *Taylor&Francis online*.

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/15388220.2018.1540010?scroll=top&needAccess=true>

Reddy, L., Espelage, D., Anderman, E., Kanrich, J., and McMahon, S.. (2018). Addressing violence against educators through measurement and research. *Elsevier*.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1359178917303476>

Agencias. (2021). *Un alumno de 15 años ataca a su maestra con un arma blanca en Vidreres*. El periódico, online.

Camps. (2021). *Un alumne de l'institut de Vidreres fereix una professora amb un ganivet*. Ràdio Marina, online.

Anònim. (2021). *Varios alumnos agreden brutalmente a un profesor de instituto en Olivares, Sevilla*. Europa Press, online.

Anònim. (2019). *La brutal agresión de un alumno a un profesor con una papelera*. La Sexta, online.

Font, M. A. (2019). *Un alumno de un instituto agrede a una profesora, la tira por una escalera y le da patadas*. El Mundo, online.

Pablo Caballero. 11/03/2014. Cálculo del Chi Cuadrado con excel.

https://www.youtube.com/watch?v=Dntc_MxPdVY

Lazo, M. V. & Palma, M. J. (2018). El estrés como factor influyente en el desarrollo del síndrome de Burnout en los docentes de la facultad ciencias humanísticas y sociales de la universidad técnica de Manabi. *Revista: Atlante. Cuadernos de Educación y Desarrollo*.

<https://www.eumed.net/rev/atlante/2018/08/sindrome-burnout-docentes.html>

Dávila, F. A., Garcia, E. M., Marangon, C. M. y Palacios, E. H. (2019). Prevalencia del índice de síndrome de Burnout y su relación con características demográficas en docentes de un instituto superior tecnológico privado de Lima.

Repositorio Institucional.

<https://repositorio.utp.edu.pe/handle/20.500.12867/1706>

Granados, L., Sanmartín, R., Lagos, N., Urrea - Solano, M. y Hernández - Amorós, M.. (2017). Diferencias en Burnout según sexo y edad en profesorado no universitario. *Revista INFAD de Psicología*.

<https://revista.infad.eu/index.php/IJODAEP/article/view/945>

Obaco, E. (2020). Estrés docente: causas y repercusiones laborales. *Magazine de las ciencias*. <https://revistas.utb.edu.ec/index.php/magazine/article/view/683>

Abdul Hadi Ahmed Al-Barih. (2018). The Social factors associated with student violence against teachers and administrators: A field study on high schools eastern sector of Ahsa. *AJSRP*.

<https://www.ajsrp.com/journal/index.php/jhss/article/view/808>

Sanchez, P. J. (2020). Síndrome de Burnout en docentes de una institución educativa nacional de La Victoria, setiembre a diciembre, 2019 (Tesis de licenciatura). <http://hdl.handle.net/20.500.12423/2680>